

СТАНДАРТИЗАЦІЯ, СЕРТИФІКАЦІЯ, ЯКІСТЬ

Науково-технічний журнал

№ 5 (90) 2014

Засновники:

Міністерство економічного розвитку
і торгівлі України
Державне підприємство
«Український науково-дослідний
і навчальний центр
проблем стандартизації,
сертифікації та якості»

Рік заснування — 1998

Журнал зареєстровано
у Державному комітеті телебачення
і радіомовлення України 31.03.2014
Свідоцтво № 20642-10462 ПР серія КВ

Журнал зареєстровано
у Вищій атестаційній комісії
України Постановою президії ВАК
від 10.02.2010 №1-05/1

Передплатний індекс: 22567

Головний редактор

Кабаненко Є. В.,
генеральний директор ДП «УкрНДНЦ»

Заступник головного редактора

Воротинцев Ю. Ю.,
директор ХФ ДП «УкрНДНЦ»

Відповідальний редактор

Грищенко Ф. В., к. військ. н., с.н.с.

Редакційна колегія:

Андрощук В. В.
Байцар Р. І., д. т. н., проф.
Бандирська О. В., к. т. н., доц.
Богом'я В. І., к. т. н., с. н. с.
Віткін Л. М., д. т. н., проф.
Гінзбург М. Д., д. т. н., проф.
Захаров І. П., д. т. н., проф.
Зенкін А. С., д. т. н., проф.
Королько С. А.
Мачульський О. М.
Нагорна О. О., к. е. н., проф.
Павлов С. В.
Трищ Р. М., д. т. н., проф.
Яненко О. П., д. т. н., проф.

СТАНДАРТИЗАЦІЯ: МЕТОДОЛОГІЯ ТА ПРАКТИКА

Гінзбург М., Коваленко С.

Про згармонізованість термінології, пов'язаної з формуванням,
фіксуванням, зберіганням та передаванням фахових знань. 3

Гриньов Б., Даниленко Ю., Любінський В.

Досвід роботи міжнародних організацій зі стандартизації. 11

РЕКЛАМА

ДП «Харківстандартметрологія». 13

СТАНДАРТИЗАЦІЯ: МЕТОДОЛОГІЯ ТА ПРАКТИКА

Романюта Т., Куземська Н.

Унормування й уніфікування національних стандартів України. ... 14

НОВИНИ ISO

Стандарти ISO на мережеві автомобілі. 19

ВСЕСВІТНІЙ ДЕНЬ СТАНДАРТІВ

Номура Дз., Хілл Т., Туре Х.

Стандартний рівень ігрового поля. 20

Головний фонд нормативних документів ДП «УкрНДНЦ». 22

СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ

Грищенко Ф., Лісниченко Т.

Визначення статистичних методів під час розроблення,
впровадження і функціонування системи управління якістю. 23

НОВИНИ ISO

Підтримка систем енергоменеджменту. 32

ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ТА ПОСЛУГ

Привітання Президента України. 33

Привітання Прем'єр-міністра України. 34

Мачульський О., Шальман Т.

«100 кращих товарів» — визнання держави і споживачів України. ... 35

Мачульський О., Шальман Т.

Переможці всеукраїнської виставки-конкурсу дитячого малюнка
«Я хочу жити в якісному світі». 37

Калита П.

Прірва неконкурентоспроможності. 40

Редакційна група:

Винокуров Л. І.,
Войцеховська Г. Р.,
Дорошин О. Т.,
Курський Ю. С.,
Сіліч С. О.

Дизайн і комп'ютерна верстка

Мамчич Ю. Ю.

Відомості про авторів є актуальними на момент надходження матеріалів до редакції

Журнал рекомендовано до друку
Вченою радою ДП «УкрНДНЦ»
(протокол засідання № 8 від 10.12.14)

Піписано до друку 23.12.2014.

Формат 60 84/8.

Друк офсетний.

Папір крейдований.

Ум. друк. арк. 8,47.

Обл.-вид. арк. 7,53.

Замовлення № 15.

Редакторсько-інформаційна група:

61002, м. Харків,
вул. Мироносицька, 40, к. 3.
Тел.: (057) 752-00-89
Тел./факс: (057) 752-00-69
E-mail: snya@metrology.kharkov.ua

РЕКЛАМА

ДП «Дніпростандартметрологія».....43

ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ТА ПОСЛУГ

Шабайкович В.

«Компетентнісні» пошуки якості освіти
в болонському та інших просторах.....45

ОЦІНЮВАННЯ ТА ПІДТВЕРДЖЕННЯ ВІДПОВІДНОСТІ

Віткін Л., Лапач С., Ролько О.

Визначення ступеня ризику небезпечності продукції
на м'ясопереробному підприємстві.....57

НОВИНИ ISO

Нагороду ISO вручають за видатні досягнення61

ОЦІНЮВАННЯ ТА ПІДТВЕРДЖЕННЯ ВІДПОВІДНОСТІ

Юзевич В., Байцар Р., Плахтій Ю.

Оцінювання ризику споживача при купівлі харчових продуктів....62

СЕМІНАРИ, КОНФЕРЕНЦІЇ, З'ЇЗДИ, ФОРУМИ

Калита П.

Підсумки 23-го міжнародного форуму «Дні якості в Києві 2014»...66

Рицар Б., Зубков М.

СЛОВОСВІТ 2014.....68

НОВИНИ ISO

Запуск шести національних онлайн-платформ
для надання громадських зауважень.....70

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

План набору слухачів
ХФ ДП «УкрНДНЦ» на 2015 рік.....71

СЛОВОСВІТ 2014

Наприкінці вересня у Національному університеті «Львівська політехніка» відбулась XIII Міжнародна термінологічна конференція «Проблеми української термінології *СловоСвіт 2014*».

Цьогорічне зібрання відбувалось під знаком славетного 200-річчя великого Кобзаря та 175-річчя заснування Львівської політехніки, яка що два роки гуртує тих, кому не байдужа доля мови української науки й освіти, а це понад 50 делегатів, хто, попри буремний і тривожний час, не припиняє вболівати за точний, стислий, мобільний національний термін, за чітке співвіднесення його із поняттям.

Окрім численних представників львівських наукових шкіл, приїхали їхні колеги із Дніпропетровська, Дрогобича, Запоріжжя, Кам'янця-Подільського, Києва, Луцька, Миколаєва, Одеси, Острога, Полтави, Рівного, Сімферополя, Харкова, а також Польщі та США.

Урочисте пленарне засідання 26 вересня мало низку знакових доповідей, серед яких: «Основні напрями досліджень у термінознавстві кінця XX — початку XXI століть» представниці академічної науки В. Іващенко, яка підсумувала, що кожен із зазначених напрямів пронизують фундаментальні опозиції: «загальний — частковий» і «теоретичний — практичний / прикладний», які фактично визначають два архінапрями термінознавчих досліджень — загально-теоретичний і частково теоретичний / галузеве-теоретичний, що дає підстави твердити стосовно дихотомії загальне — галузеве термінознавство і теоретичне — прикладне термінознавство.

Харківець професор М. Гінзбург запропонував розглянути типові тричленні та двочленні синтаксичні конструкції фахових текстів, їхній трансформаційний зв'язок і значеннєву відмінність. Сформулював критерій активності/пасивності синтаксичної конструкції, спільний для тричленних та двочленних конструкцій, ґрунтований на синтаксичній функції об'єкта. На цій

підставі переконливо довів активність конструкцій із формами на *-но*, *-то* та прямим додатком.

Презентувала термінопоняття етнофразеології професор Таврійського національного університету ім. В. Вернадського Л. Савченко. Цей новий напрям дослідження фразеології розглядає етнофразеологічну й перформативну етнофразеологічні одиниці, етнофразеологізовану сполуку. Підкресливши, що в центрі етнофразеології — інтерпретація ментального, акціонального й вербального зрізів простору культури, які репрезентовано етнофразеологічними одиницями, сценаріями, для формування яких стали міфи, обряди, звичаї, ритуали, вірування, клятви, прокляття, етикетні формули.

Львівська лінгвіст-науковець І. Фарион доповіддю «Діяхронна соціолінгвістика: історія терміна та галузі мовознавства» ознайомила присутніх із новою підгалуззю соціолінгвістики, її джерелами, предметом досліджування, завданням та термінологічною дефініцією. Підкресливши, що аналіз лінгвістичної думки засвідчив формування цієї окремої гілки соціолінгвістики протягом тривалого, сторічного шляху — від окремих міркувань у класичних працях Яна Бодуена де Куртене, відтак Фердинана де Сосюра, яскравих представників французької соціолінгвістичної школи Антуана Мейє та Жозефа Вандрієса до українського мовознавця Ореста Ткаченка.

Ушанування великого Кобзаря розпочала професор Львівського національного університету ім. І. Франка О. Сербенська філософським роздумом «Гуманізм Шевченкової творчості», продовжила професор Львівської політехніки Х. Бурштинська щирим одкровенням «І буде син, і буде мати...», а завершив харківець М. Зубков, презентувавши вислід своєї 8-річної праці — подарункового, повного й нецензурованого «Кобзаря», уперше виданого харківським правописом до 200-річчя Поета.

Традиційно працювали секції: 1. Теоретичні засади термінознавства; 2. Нормування та стандартизація термінології; 3. Лексикографія та міжмовні зв'язки; 4. Термінологія природничих знань; 5. Термінологія гуманітарних знань.

У центрі уваги учасників першої секції були: «Наукова мова за Юрієм Шевельовим» фізика-термінознавці *О. Кочерги*, яка проаналізувала мову праць патріарха української філології під кутом зору змін, що відбулися в українській науковій мові під впливом багатьох чинників, зокрема позанаукових, та наслідків їхнього накидання від 30-х років минулого сторіччя й донині. Професор Львівської політехніки *І. Дуцяк* проаналізував різні способи формулювання дефініцій із погляду виявлення такого, яке забезпечувало б коректність дефініцій відповідно до завдань тлумачного словника.

Заінтригував присутніх своєю доповіддю співукладач двомовного новітнього словника наукової мови *В. Моргунок*. Ця праця докорінно змінить уявлення користувачів щодо природи, будови й ужитку дієслівних форм, які й досі зазвичай є скалькованими з російських взірців. У словнику буде подано переклади російських дієприкметників на *-мый, -щий, -щийся, -ший, -шийся*, що їх зазвичай усі попередники оминали або подавали однозначні штучні наліпки: *управляющий — управляющий*, замість природних українських: *виокремлювальний — призначений виокремлювати; виокремчий — здатний виокремлювати; виокремний — той, що його можна виокремити; виокремливий — здатний виокремлювати себе*.

Гість з Одеси, доцент *О. Южакова* доповіла стосовно семантичних особливостей російських прикметників-комполітів з опорними компонентами *-подобный, -видный, -образный* та їхніх еквівалентів — українських прикметників, об'єднаних семою подібності.

Переймалася проблемами внормування синонімії в науково-технічній термінології *О. Мартиняк* (Львів), а її земляки *Т. Бурбела* і *П. Столярчук* висловили версію щодо доцільності вживання терміна «непевність результатів вимірень».

Актуальну тему «Енергоощадності в теплопостачанні» на прикладі створення тримовного словника порушила *Н. Філіппова* (Миколаїв).

Завершальний етап чергової об'ємної праці — «Українсько-англійський словник з радіоелектроніки» презентували *Б. Рицар*, *Л. Сніцарук* і *Р. Мисак* (Львів).

Доречні зауваги і пропозиції до нової редакції Держстандарту «Нафтопродукти. Терміни та визначення» виклав київський десант у складі працівників НДІННП «МАСМА»: *Є. Кобилянського*, *Ю. Іщука*, *Б. Ярмолюка* й науковців НАУ — *С. Бойченка* та *Л. Черняка*.

Наукове писемне й усне мовлення має бути точним, логічним, зрозумілим, не спричиняти різнотлумачень, саме це було темою доповіді *І. Ребезнюка* (Львів).

Плідний доробок своєї нової серії англо-українських словників запропонував молодий науковець *Т. Береза* (Острогор).

Темами секції «Термінологія природничих знань» були: «Варіантність фізичних термінів-епонімів» *Р. Микульчик*, (Львів); «Терміносполуки із семою «конструктивний елемент будівлі» *Н. Дрівко*, (Львів); «Зміст термінів «реконструкція» і «реструктуризація» пояснювали *Т. Мазур*, *Є. Король*, *Я. Сеньківська* (Львів). Переймалися об'єктом унормування термінології на матеріалі галузей: дорожньо-будівельної — *Н. Книщенко* (Харків); комп'ютерної — *О. Філь* (Львів); металообробляння — *В. Плєскач* (Запоріжжя); електроенергетики — *З. Куньч* і *Л. Харчук* (Львів); автотранспортної — *Н. Нікуліна* (Харків); медичної — *І. Рибізант* (Львів); залізничної — *С. Лагдан* (Дніпропетровськ); фітомеліорації — *Т. Петрова* (Харків); фармакології — *Г. Хиревська* (Львів); біології — *М. Вус* (Львів); косметики й косметології — *Н. Гимер* (Львів).

На засіданнях секції «Термінологія гуманітарних знань» способи творення термінів розглянули на матеріалі терміносистем: лінгвістичної — *Ю. Чорнобров*, *І. Хоменська*, *І. Казимирова* (Київ), *С. Полюга*, *І. Кульчицький*, *М. Малаяр*, *Б. Філь* (Львів); географічної — *М. Влах* (Львів); музичної — *С. Булик-Верхола* (Львів), *І. Стоцька* (Київ) та *Н. Пишна* (Дрогобич); правничої — *М. Єж* (Вроцлав, Польща), *І. Кочан* і *С. Якімова* (Львів), *О. Кучеренко* (Харків); фольклористики — *І. М'ягkota* (Львів); політології — *О. Крimeць* (Харків); журналістики — *О. Сербенська* й *В. Бабенко* (Львів) та *Н. Поліщук* (Рівне); кольористики — *А. Міщенко* (Львів); менеджменту персоналу — *Я. Зубрицька* (Запоріжжя); банківської справи — *Л. Васковець* (Ковель); музейництва — *І. Фецо* (Львів).

Пізнавальний екскурс спочатку до загадкової «Історії Русів» запропонували професор зі США *А. Медведів* та *В. Дмитрук* (Львів), подивувавши колеґ низкою призабутих українських терміносполук військового штабу, а опісля — ґрунтовним аналізом малознаних творів *Ж. Верна*. Завдяки влучному перекладові вони теж всуціль рясніли цікавими технічними новотворами, оскільки: «Якщо ці запозичення, адаптувавшись в українській мові, не порушують її законів, не збіднюють, а навпаки, збагачують її лексичну й граматичну структури, стилістично не суперечать українській мові, то вони потрібні. Якщо ж вони її засмічують, спрощують, вульґаризують, то таких запозичень слід без жодних вагань позбавлятися».

Об'єктом аналізування семантики терміна у виступі *Г. Городиловської* (Львів) стала літературна спадщина *Р. Іванчука*.

Не оминули науковці й події Майдану та сучасний стан країни, які спричинили й «Войовничо-аґресивне використання спотвореного тлумачення мовних

термінів», саме таку красномовну назву мала доповідь А. Гожія (Полтава).

Показово, що попри неймовірну різноплановість царин напрямів освіти, науки, мистецтва тощо, кожна чергова конференція *СловоСвіт* висвітлює все нові й нові галузі досліджень науковців-термінологів. А це — яскраве свідчення того, що українська термінологія вагомо й переконливо повертає втрачені й брутално зрепресовані позиції доби Розстріляного відродження.

Дводенна програма заходу була традиційно різноманітно насиченою, цікавою, повчальною. Отже, доречними і плідними були як запальні дискусії у процесі обговорення доповідей, так і жвава полеміка в кулуарах.

На підсумковому пленарному засіданні після звітів керівників секцій учасників чекав приємний сюрприз — авторське виконання І. Ребезнюком пісні пам'яті Небесної сотні в супроводі вражаючого відеоряду, що засвідчило неабиякий хист співака-поета-композитора-викладача-науковця.

Цьогорічні доповіді, як виголошені, так й оприлюднені у Віснику Національного університету «Львівська політехніка» [1] та Збірнику матеріалів конференції [2], свідчать стосовно актуальності досліджень, чималого творчого потенціалу учасників і широкого

кола їхніх наукових зацікавлень, що, безсумнівно, стане потужним імпульсом для подальшого розвитку термінознавчої науки. Читачі часопису «Стандартизація, сертифікація, якість» можуть ознайомитись із текстами доповідей на інтернетсторінках Технічного комітету стандартизації науково-технічної термінології — http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_Wisnyk791/TK_wisnyk791.htm та http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_Zbirnyk_2014/TK_Zbirnyk_2014.htm

Жодна конференція не вирішує всіх проблем термінології та термінографії, але безперечно є подальшим поступом до більш інтенсивної, плідної, скоординованої праці науковців-термінознавців, яка матиме практичне втілення.

На підсумковому засіданні прийнято Ухвалу та Звернення до Президента України, Прем'єр-міністра України, Голови Верховної Ради щодо утвердження української мови в усіх царинах життя, що й гарантує ст. 10 Основного Закону, як на Заході, так і на Сході, а також протидіяння українофобським спробам ділити та знищувати Українську державу.

Чергову XIV Міжнародну конференцію «Проблеми української термінології СловоСвіт 2016» запропоновано провести в Національному університеті «Львівська політехніка» у вересні 2016 року.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: Серія «Проблеми української термінології». — Л.: Вид-во Львівської політехніки, 2014. — № 791. — 184 с.
2. Проблеми української термінології: Збірник наукових праць учасників XIII Міжнародної наукової конференції «СловоСвіт 2014». — Л.: Вид-во Львівської політехніки, 2014. — 100 с. ■

Б. Рицар, доктор технічних наук, професор, голова ТК 19 «Науково-технічна термінологія», М. Зубков, заслужений працівник освіти України, м.н.с. ТК 19 «Науково-технічна термінологія», Національний університет «Львівська політехніка»

НОВИНИ ISO

ЗАПУСК ШЕСТИ НАЦІОНАЛЬНИХ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ ДЛЯ НАДАННЯ ГРОМАДСЬКИХ ЗАУВАЖЕНЬ

Національні органи зі стандартизації (NSB) в шести європейських країнах (NSB Хорватії (HZN), Чехії (UNMZ), Фінляндії (SFS), Латвії (LVS), Норвегії (SN) та Іспанії (AENOR)) запустили онлайн-платформи, які дають змогу малим і середнім підприємствам та іншим зацікавленим сторонам отримати доступ і надавати зауваження щодо проектів текстів європейських стандартів. Шість NSB є партнерами проекту в рамках програми «Конкурентоспроможність ЄС та інновації» (CIP). Суспільний запит є життєво важливим етапом розроблення європейського стандарту, оскільки залучає до участі у процесі широке коло зацікавлених осіб.

Намагаючись поліпшити прозорість системи європейської стандартизації та відповідно до положень Регламенту ЄС про європейську стандартизацію (1025/2012), CEN і CENELEC заохочували своїх національних членів забезпечити такі онлайн-платформи. Кожен NSB запустив зручну у використанні онлайн-платформу національною мовою відповідної країни.

Наступний етап проекту буде спрямовано на підтримку онлайн-платформи та моніторинг використання цих платформ у кожній з шести країн. Проект має тривати до кінця 2017 року. ■